

Maatschappelijke effecten reductie bijstand

(maatschappelijke businesscase)

28 maart 2019
Reductie bijstandbestand
Bert de Koning
Eva Hulsen

Maatschappelijke effecten reductie bijstand (maatschappelijke businesscase)

Voor het project 'Klaar voor de Start' hebben wij toegezegd niet alleen met een financiële, maar ook met een maatschappelijke businesscase te komen. In deze businesscase zoomen we dieper in op de positieve neveneffecten die bij uitstroom uit de bijstand en de ontwikkeling van onze kandidaten komen kijken.

1. Gezondheid

Volgens meerdere wetenschappelijke onderzoeken is gebleken dat mensen die aan het werk zijn gezonder en gelukkiger zijn dan mensen die niet aan het werk zijn. Dit heeft er onder andere mee te maken dat men zich in een sociale omgeving met nieuwe contacten bevindt en men zijn of haar eigen vaardigheden blijft ontwikkelen. Daarnaast worden werkenden ook meer uitgedaagd dan niet werkenden. In het schema hieronder staan de meest voorkomende gevolgen voor werken in relatie tot gezondheid benoemd.

Gezondheid		
Directe effecten	Indirecte economische effecten	Gevolgen
- Fit voelen - Meer energie - Vergroot gevoel eigenwaarde/zelfvertrouwen - Minder klachten - Buffer tegen stress - Eigen grenzen op kunnen zoeken en nieuwe uitdagingen aan durven gaan. - Weten waar je terecht kunt door bekendheid met sociale kaart/ gezondheidsstelsel - Verminderen vraagverlegenheid door bekendheid met gewoonten, normen en omgangsvormen in NL	Minder belasting op de gezondheidszorg door: - Een gezondere leefstijl voorkomt dat zorg nodig is - Bekend zijn met de beschikbare hulp en zorg, zorgt ervoor dat eerder laagdrempelige hulp wordt gezocht i.p.v. wachten tot escalatie	- Gezondere leefstijl - Vitalere werknemer op de arbeidsmarkt - Hogere levensverwachting - Toename eigen regie, beter kunnen omgaan met tegenslagen - Stimuleren sociale contacten - In staat zijn om weloverwogen beslissingen te nemen m.b.t. voeding bewegen en leefstijl - Opgedane kennis kan weer gedeeld worden met nieuwe statushouders als positief goed voorbeeld - Er is een zinvolle dagbesteding, dus toekomstperspectief

2. Veiligheid

Vanuit de levensloopcriminologie is bekend dat de ernst en de frequentie van delinquentie verschillend zijn in de diverse fasen van het leven (Arnett 2004). Naarmate men ouder wordt neemt de criminaliteit af onder invloed van grote veranderingen in het leven. Het vinden van een baan maakt daar deel van uit. Vanwege de toenemende verantwoordelijkheid neemt het plegen van criminaliteit af omdat het behoud van belangrijke "domeinen" (bv. wonen, werk en relaties) op het spel worden gezet door delinquentie. Er ligt een causaal verband tussen werk en criminaliteit. Het hebben van werk vermindert dus de criminaliteit.

Veiligheid Geweld en criminaliteit		
Directe effecten	Indirecte economische effecten	Gevolgen
- Meer dagritme, tijdens arbeidstijd geen/minder mogelijkheid om zich met criminele activiteiten bezig te houden - Meer sociale controle binnen sociaal netwerk op arbeidplaats - Meer geld te besteden, dus geen of minder neiging tot fraude en andere criminele activiteiten	- Meer bestedingsruimte - Niet meer ontvangen van overheidsgeld maar bijdragen in de vorm van betalen van belastingen (loonheffing) - Geen of minder toeslagen (huur, zorg, kind gebonden budget, langdurigheidstoeslag, kwijschelding gemeentelijke belastingen(geld terug-regeling)	- criminaliteit neemt af - uitkeringsfraude neemt af

3. Onderwijs

Goede taalbeheersing is essentieel voor volwaardige deelname aan de samenleving. Wie Nederlands spreekt en begrijpt legt bijvoorbeeld makkelijker contact met anderen, kan betaalde arbeid verrichten, en is minder afhankelijk van anderen. Onderwijs formaliseert het leerproces en legt een goede basis voor taalvaardigheid. Door maatschappelijke participatie leren we nieuwe woorden en vergroten we onze taalvaardigheid en begrip van de Nederlandse samenleving.

Onderwijs		
Directe effecten	Indirecte economische effecten	Gevolgen
- Verbinding in het onderwijs en/of kinderopvang (ouder-kind) heeft een gunstig effect op het educatief partnerschap - Ouder beheerst NL beter waardoor meer en beter contact school en andere instellingen waarmee ouder te maken krijgt bij de opvoeding van de kinderen - Samenwerking met onderwijs en/of kinderopvang voor extra vrijwilligerswerk. - Grotere geletterdheid in de Nederlandse taal bij deelnemer, minder risico op laaggeletterdheid bij kinderen - Makkelijk contact maken met burens en buurtgenoten of ouders van vriendjes/vriendinnetjes van kinderen - Kinderen hoeven niet te tolken voor ouders, bijvoorbeeld in de winkel, bij de huisarts - Bijdrage aan volwaardig burgerschap (dit geldt zowel voor ouders/kinderen als autochtoon/allochtoon)	- Lagere ondersteuningskosten op leerling niveau (ouders kunnen hun kind beter begeleiden in het NL onderwijssysteem). Kan eventueel leiden tot lagere ondersteuningskosten op leerling niveau en verlagen van de kans op vroegtijdig schoolverlaten - Extra inzet van vrijwilligers in het onderwijs en/of kinderopvang levert scholen en/of kinderopvanginstellingen extra ondersteuning (dit kan ook gelden voor het verenigingsleven zoals bijvoorbeeld sportverenigingen)	- Ouders kunnen een onafhankelijke rol op zich nemen omdat zij het onderwijssysteem goed kennen en de taal goed beheersen - Betere arbeidskansen zijn een goed voorbeeld voor de kinderen (kinderen kunnen makkelijker maatschappelijk participeren) - Deelnemers aan dit project kunnen een positieve voorbeeldrol hebben voor andere (allochtone) ouders - Grotere zelfredzaamheid en het creëren van een eigen sociaal netwerk

4. Sociaal psychologische effecten

Mensen zijn sociale dieren en hebben behoefte aan sociale contacten (Social Needs). Ze willen bij een groep horen. Vriendschap, acceptatie, het zorgen voor anderen en intimiteit zijn daarbij van belang. Vertaalslag naar werksituatie: Pas na de zekerheid van een lange termijn contract, zal een werknemer investeren in sociale contacten op de werkvloer en zich loyaler opstellen naar collega's. De werknemer voelt zich nu meer een onderdeel van de groep.

Sociaal psychologische effecten		
Directe effecten	Indirecte economische effecten	Gevolgen
- Erbij horen - Zelfregie / onafhankelijk - (stimuleert) sociaal netwerk - Zelfvertrouwen - Onafhankelijk - Voortgang in ontwikkeling	- Minder kosten op voorliggende voorzieningen	- Omgangsvormen worden verbeterd - Voorkomt achterstand in onderwijs - Verkleint de kans op armoede - Heft sociaal isolement op

5. Werk

Werk zorgt er niet alleen voor dat men een inkomen heeft of in zijn of haar levensonderhoud kan voorzien, het hebben van werk is meer. Men kan er een eigenwaarde of erkenning aan werk ontleen. Bovendien zorgt werk voor zingeving en het gevoel dat men een bijdrage levert aan de maatschappij. Zelfredzaamheid speelt hierin een grote factor.

Werk		
Directe effecten	Indirecte economische effecten	Gevolgen
- Inkomen uit arbeid - (wens) beroep uitoefenen - Eigen verantwoordelijkheid - Betere gezondheid (fysiek en mentaal) - Meer zelfvertrouwen/ zelfwaardering - Zelfregie - Draagt aantoonbaar bij aan geluk - Meer energie en plezier - Verhoogde sociale status (onderzoek2017: Werk en participatie als medicijn)	- Minder kosten op de vangnetuitkering en andere voorzieningen - Zorgkosten dalen	- Beroep kunnen doen op arbeidsrechtelijke verzekeringswetten - Arbeidsmoraal - Ontplooiing en ontwikkeling - Minder stress - Sociale omgeving - Opbouw van pensioen

*Onderzoek 'Werk Participatie en gezondheid - Lex Burdorf'

6. Sociale omgeving

Zelfredzaamheid en een eigen sociaal netwerk zijn de kernwoorden voor zelfvertrouwen. Daarnaast is uit onderzoek gebleken (Engbergen 1990) dat mensen met een sociaal netwerk in een sociale omgeving een grotere kans hebben om vooruit te komen en zichzelf te ontwikkelen dan mensen die meer geïsoleerd leven. Een ander bijkomend voordeel is dat een sociale omgeving ook bij kan dragen aan het oplossen van problemen (bijv. emotionele steun of concrete hulp).

Sociale omgeving		
Directe effecten	Indirecte economische effecten	Gevolgen
- Goed voorbeeld doet volgen (gezin) - Vergroten eigenwaarde/ levensvoldoening - Verbetering relaties / verminderen van spanning (werkeloosheid vaak oorzaak huiselijk geweld) - (eigen) inkomen - Eigen sociaal netwerk	- Meer teug kunnen vallen op eigen kracht - Vermindering huiselijk geweld en kindermishandeling - Meer te besteden	- minder inzet zorg - betere ontwikkelkansen voor kinderen in gezin - Minder kosten zorg - Goed voor de economie (ontplooien activiteiten)

7. Economische effecten

Het hebben van werk draagt bij aan een goed economisch klimaat. Meer mensen aan het werk betekent in de regel een groei van de economie. Groei duidt op meer vertrouwen bij werkgevers waardoor er meer werk ontstaat en de werkloosheid daalt. Mensen met een bijstandsuitkering komen in de regel moeilijker aan werk. Met de ingevoerde Participatiewet proberen we deze groep mensen te helpen weer mee te doen in de samenleving. In alle opzichten draagt deze aanpak bij aan het realiseren van een groter arbeidspotentieel en een daling van de kosten voor bijstand.

Economische effecten		
Directe effecten	Indirecte economische effecten	Gevolgen
- Goed voorbeeld doet volgen (gezin) - Zingeving en sociale contacten (kandidaat) - Minder kosten aan het verstrekken van bijstandsuitkeringen (gemeente) - Een groter arbeidspotentieel waar werkgevers uit kunnen putten, positief effect op de lokale economie (ondernemers) - Meer aanbod van vakbekwame en gemotiveerde kandidaten	- Meer geld te besteden bij een geslaagde uitstroom - Geld wat niet opgaat aan een uitkering kan elders geïnvesteerd worden. - Afnemers stellen bij aanbestedingen regelmatig eisen aan de mate van MVO. Mensen uit de bijstand aan het werk helpen helpt daarbij	- Een betere of ten minste betere markt- en concurrentiepositie. - Sterkere lokale economie - Groei werkgelegenheid - Betere sociale cohesie

Vanwege het korte tijdbestek voor de oplevering van deze businesscase, was het niet mogelijk om een wetenschappelijk onderzoek uit te voeren naar de 0-meting (identificatie, raming en waardering van alle effecten). Om toch bovenstaande effecten in beeld te brengen, hebben wij onze gespecialiseerde beleidsadviseurs ingeschakeld om de maatschappelijke effecten bij vergrote uitstroom van de bijstand in beeld te brengen. Daarnaast hebben wij ook een literatuuronderzoek gedaan naar bestaande onderzoeken die van toepassing zijn op deze maatschappelijke effecten.

Toekomst

Bij het schrijven van dit stuk en ons literatuuronderzoek hebben we veelvuldig gebruik kunnen maken van bestaande onderzoeken. Deze onderzoeken zijn echter niet recenter dan 2017. Daarnaast zijn er alleen maar onderzoeken te vinden waarin werk in verband gebracht wordt met één van bovenstaande onderwerpen. Voorbeeld: werk in relatie tot gezondheid, werk in relatie tot onderwijs of werk in relatie tot veiligheid. Ook is er nooit eerder een onderzoek uitgevoerd naar genoemde effecten in relatie tot een totaalaanpak voor bijstandsklanten.

Met de start van het project 'Klaar voor de Start' beginnen we aan iets nieuws. Een nieuwe aanpak waaraan we nog geen wetenschappelijk onderzochte effecten kunnen koppelen. Dit willen wij gedurende ons project onderzoeken. Om die reden zijn wij voornemens om in september van dit jaar twee onderzoeken te starten naar de (maatschappelijke) effecten van onze intensieve aanpak.

1. Wat zijn de totale maatschappelijke effecten wanneer iemand uitstroomt naar werk? (werk in relatie tot veiligheid én onderwijs én gezondheid etc. etc.)
2. Wat zijn de effecten van onze totaalaanpak op de gezondheid van onze kandidaten?

Met deze twee vraagstukken onderzoeken wij of onze aanpak/het nieuwe beleid bijdraagt aan de (versnelde) uitstroom van onze bijstandskandidaten. De resultaten hiervan ziet u aan het eind van het project tegemoet.